

Изказване на министъра на отбраната на Р България г-н Ангел Найденов

на заседанието на Обществения съвет по отбранителна политика

от 18 юли 2013 г.

на тема „Въоръжените сили и сигурността на страната”,

Благодаря, г-н Недялков! Бързам веднага да се обърна към всички Вас – уважаеми генерали, адмирали, офицери, действащи или от резерва, от запаса, радвам се, че мога да открия първото заседание на Обществения съвет, и то на една велика за България дата. Дата, която завинаги остава в пантеона на историята, свързана с една от най-светлите личности в българската история, пред която застиваме в миг мълчание, молим се и се връщаме към славните дни в българската история – драматични или блестящи, но завинаги изписани със златни букви в анализите на България. Не сме търсили, бързам веднага да кажа, това съвпадение, но слава Богу, че в днешния ден откриваме първото заседание на Обществения съвет.

Напълно уместно г-н Велчев предложи да почетем и паметта на Детелина Николова. За съжаление, в резултат на дълго заболяване, и тя ни напусна, но е човек, свързан с историята на Обществения съвет.

Така или иначе, пристъпваме към деловата работа на Обществения съвет и позволете ми да приветствам всички Вас, с участието Ви в този Обществен съвет. Виждам много познати лица – хора, с които сме работили дълги години и не виждам нито една причина, поради която да не продължим тази съвместна работа, очаквайки конкретни резултати във взаимоотношенията между Обществения съвет, политическото и военното ръководство на Министерство на отбраната и командването на въоръжените сили.

Бързам веднага да кажа – подбрали сме една тема, която е свързана с въоръжените сили и сигурността на страната, но преди това ще си позволя да кажа, че този дискуссионен формат, който е установен със създаването на Обществения съвет, според мен, вън от всякакви съмнения, вече е показал своята ефективност, нещо повече – отдавна имаше необходимост от създаването на подобен формат, в който да участват всички представители на организации в сферата на сигурността и на отбраната, представители на различни професионални, академични, обществени организации, бизнес сдружения, така или иначе, всяка една от тях е свързана с военната сигурност на страната.

Аз съм убеден, че като консултативен орган, този Обществен съвет би трябвало да съдейства за консолидиране на обществената подкрепа за отбранителната политика, като част от политиката за националната сигурност. Ето защо, бързам веднага да кажа, нямах никакви колебания – тогава, когато ми беше представен Обществения съвет като вече създадена структура от моя предшественик – министър Тагарев, да кажа и да подчертая при встъпването си в длъжност, че моето намерение е да запазим, да развиваме Обществения съвет и, съответно, да търсим взаимно полезните решения като резултат от работата на Обществения съвет.

Днешната тема, господа, участващи в Обществения съвет, ни изправя всички пред предизвикателството да се опитаме да представим идеи относно това как отбранителната политика като присъща част от политиката за сигурност, да допринесе в най-пълна степен за гарантиране сигурността на страната. Според мен трябва да търсим и да прилагаме най-ефективните решения, така че българските въоръжени сили да бъдат максимално подготвени и осигурени, за да изпълняват възложените им задачи, с оглед и параметри на средата за сигурност, съюзните ангажименти и, разбира се, ресурсните възможности.

Бързам веднага да кажа, че първият приоритет, който представих при встъпването си в длъжност беше именно усилието – моето и на хората, които участват в ръководството на МО, да осигуряваме условия за изпълнение на конституционно възложените задачи и разбира се, на съюзните ни ангажименти. И ще добавя – аз имам добра представа за финансовата картина, за икономическата действителност, за потребностите на обществото от финансови средства. Давам си сметка за нерадостната ситуация, от гледна точка на изпълнението на приходите и задълженията на държавата, но винаги в такива случаи добавям – аз си мисля, че финансовата криза не може да бъде универсалното извинение дълги години наред, за да бъдат орязвани средствата за отбрана и съответно, за развитието на отбранителната система и в частност, въоръжените сили. Драматична картина на състоянието на въоръжените сили! Дори и аз, като човек, който дълги години, макар и от страната на парламента, се е занимавал с въпросите на отбраната и в частност – проблемите на българската армия, структурите на подчинение на министъра и на министерството, като цяло, не си представях толкова критично състояние на техниката и на видовете въоръжени сили. Критично състояние! Нямам колебание тук да кажа пред всички, включително и пред камерите и микрофоните – тогава, когато от дванадесет хеликоптера лети един, какъв да бъде изводът?! Какъв да бъде изводът тогава, когато от бойните хеликоптери нито един не лети?! Какъв да бъде изводът тогава, когато от транспортните самолети летят четири?! И какъв да бъде изводът тогава, когато всеки един от Вас, свързан с военновъздушните сили, знае какво е състоянието на изстребителите?! Какъв да бъде изводът тогава, когато се натъкваме на ситуация, при която хеликоптерите, на които трябва да бъдат обучавани курсантите или младите пилоти, са на земята от две години и повече?!

Отварям една скоба, за да кажа, че напълно резонно беше отхвърлен в парламента докладът за състоянието на отбраната и въоръжените сили за 2012г. Дори и преработеният вариант от предишното политическо ръководство на МО, което се е опитало да представи малко по-реалистична картина от тази, която е съществувала в първия вариант на този доклад, подготвян от екипа, който в продължение на почти четири години ръководеше МО. Дори този втори вариант беше в някаква степен вариант, който представяше доста по-розово картината, отколкото тя е в действителност. Но това е въпрос, който вероятно и в изложенията, и във Вашите коментари, ще бъде разглеждан. Само ще добавя – вижте само парадоксалната ситуация, при която въпреки всички намерения, ангажименти на ръководството да осъществява реформа, развитие, планирани действия, в това число до края на 2014г., имаме структура на разходите, при която 74% са само за личния състав, 21% - за текуща издръжка, включително военната подготовка и 5% за капиталови разходи. Това е общата структура на разходите. Тук има хора, които се занимават с теория, с

преподаване – твърдят, че оптималното съотношение би следвало да бъде 60:25:15. Сами разбирате колко сме далече от това съотношение.

Факт е, разбира се, че имаме една сравнително актуална, добре разработена нормативна уредба. Имаме йерархия на документите, които действат в сферата на националната сигурност, респективно – на военната сигурност. Липсват ни закони, които ги има във вариант на разработка, закони, които са свързани с, да кажем, опитът да се дефинира понятието на системата за национална сигурност, да се очертаят взаимоотношенията между структурните елементи на тази система – един доста несполучлив опит в момента, защото това е най-слабият от 4-те законопроекта, които бха разглеждани в Народното събрание. Но имаме законопроектите за държавна агенция “Разузнаване”, т.е. законът, който третира въпросите на Националната разузнавателна служба, законопроектът за военното разузнаване, съответно, законопроекта за Националната служба за охрана. Те допълват тази необходима нормативна уредба в сферата на националната сигурност и респективно, на военната сигурност.

При всички случаи, според мен обаче, независимо от наличието на тези документи, ние се нуждаем от много по-тясна кординация и взаимодействие на отбранителната политика с другите политики, т.е. няма как отбранителната да бъде, сама по себе си, разглеждана, без каквато и да е взаимовръзка с политиките за финансова, икономическа, социална, енергийна сигурност, здравеопазване, сигурност в отношенията човек – природа, правосъдие и вътрешен ред и ще отворя още една скоба, за да кажа, че днес на заседание на три комисии в парламента ще бъде разгледан и годишният доклад за състоянието на националната сигурност за 2012г. Най вероятно другата седмица този годишен доклад трябва да бъде разгледан и в пленарна зала.

Размиването на традиционно установените граници между вътрешна и външна сигурност, съответно – всички влияния на глобализацията и нарастваща взаимозависимост, налагат прилагането на този комплексен подход към националната сигурност, който обединява в едно всички аспекти на сигурността и съответно – поставя акцента върху активното взаимодействие между различните институции в процеса на осъществяването на политиката за национална сигурност.

Аз вече имах възможност да обявя още един от нашите политически приоритети, и той е в подготовката за стартиране на един нов стратегически преглед, но моля Ви, да обърнете внимание – преглед на системата за сигурност и за отбрана – не само на отбраната, не само преглед на структурите, а преглед на системата за сигурност и за отбрана – нещо, което не е правено. Като част от този стратегически преглед, разбира се, трябва да добавя прегледа на структурите. Подготовката за този стратегически преглед вече е във вход. Силно се надявам до месец октомври да имаме предварително зададените параметри за осъществяване на стратегическия преглед и есента да имаме вече готовност с рамката и, съответно, да стартира прегледът от началото на 2014г.

Какво още налага стартирането на този стратегически преглед? Налага го фактът, че в началото на месец юни, на заседанието на министрите на отбраната от страните-членки на Алианса, бяха

одобрени пакетите от цели за способности на силите, като за България, уважаеми господа, това е пакет от 56 цели на стойност малко над 2 млрд. и 300 млн. лв. за период 2014-2028г. и, за съжаление, от тези пакет от цели, 39 са цели, които са прехвърлени от предишни периоди, т.е. още продукт на това непрекъснато орязване на финансови средства и неосигуряване на минимума, необходими средства като процент от БВП за отбрана. Същевременно, при всички случаи е ясно, че ние трябва да имаме нов план за развитие на въоръжените сили, който да отчита резултатите от стратегическия преглед, съответно – необходимите способности, които трябва да бъдат изградени и разбира се, нашата амбиция – да имаме не сбор от инвестиционни намерения за модернизация и превъоръжаване, а да имаме програма – със срокове, с ясно посочени цели на всеки един от проектите, който се реализира, с финансови източници, и съответно – със срокове, в които трябва да се реализира тази програма.

Бързам веднага да добавя – от този проект или този план с инвестиционни намерения, в предишния 4-годишен период от време, няма нито един проект, който да е във фаза на реализиране, освен във фаза на идея. Необходим ни е нов тип боен самолет. Всички го разбираме. Ние се намираме някъде в средата на процеса на прилагане на критерии, за да стигнем до извода кога да стартираме процедурата по закупуване на новия тип боен самолет, т.е. около 50% от необходимата работа досега, е свършена.

Аз имах вече възможност да чуя доклада на работната група и съответно – да взема решение да продължа работата по придобиването на новия тип самолет с изричното настояване в тази процедура да се включи елементът на състезателност, на конкурсност, защото онова, което е било предвидено, е било да има преки договори или разговори между държава – държава, правителство – правителство, което разбира се, предизвика съответно, негативната реакция на Европейската комисия.

Другите проекти, които са изключително важни – естествено това е придобиването на нови бронирани машини за сухопътните войски. Част от целите, които са заложили в този пакет са цели за повишаване на маневреността на сухопътните войски, съответно – увеличаване на възможностите за възвръщане, нови кораби и т.н.

Разбира се, ние, когато разглеждаме въпроса за взаимосвързаността, едва ли е необходимо точно пред Вас да подчертавам необходимостта да бъдат осигурени способности за въоръжените сили, които да изпълняват и трите мисии, които са възложени – отбрана, подкрепа за международни мерки за сигурност, съответно принос за националната сигурност в мирно време. Всъщност имаме изпълнението за комплекс от задачи, които се включват за разбирането за трите мисии, трябва, съответно, да бъде и не цел, сама за себе си, а трябва да бъде част от съответните институции за укрепване на националната и съюзната сигурност. Да дам за пример приключилото миналата седмица обучение “Бриз”, в което 22 структури - правителствени, неправителствени, участваха в различните сценарии и етапи на обучението, което беше основно посветено на повишаването на оперативната способност и подготовката на военноморския компонент, като част от едно многонационално, военно съединение.

Нашата задача и смея да кажа – вашата задача, е да намерим най-ефективните начини въоръжените сили да изпълняват и трите мисии, тъкмо в основата на нарастващо взаимодействие между институциите и утвърждаване на принципа на съвместност. Мисля си, че именно системата за отбрана дава най-добрия пример на тази междуинституционална взаимозависимост.

В заключение, ми се иска да подчертая, дами и господа, нещо, което е и в някаква степен моето разбиране за този форум, в който всички ние участваме днес. Вярно е, че българските въоръжени сили и сега се радват на един относително висок авторитет. Трябва обаче да признаем, че тук има много неща, които трябва да свършим. Сигурно част от Вас вече познават резултатите от едно социологическо изследване, което беше направено по наше задание от Института за перспективни изследвания, изследване, което не е правено то 2008г., широко представително – над 1500 служители са били анкетирани. Там има изключително важни резултати, включително като усещането на военнослужещите като статус, като място в обществото, като удовлетвореност от военната професия, като перспектива, която те виждат пред себе си, като оценка за отношението на обществото към армията и към тях самите. Ние ще се постареем в интерес на всеки един от Вас да представим тези резултати, защото това е основата, върху която, струва ми се, трябва да търсим оттук нататък една от посоките на нашето взаимодействие. Трябва да кажа, че и според включително, и това изследване, можем да направим констатацията за недостатъчното разбиране в днешния ден, образно казано за значимостта, обема на задачи и ролята на въоръжените сили и оттам на военната професия. Трябва по-добре да обясним смисъла на дейността на министерството и структурите, подчинени на министерството и на българската армия. И то да обясним смисъла от гледна точка на този значителен ресурс, който се изразходва като бюджет за отбрана. Когато този финансов ресурс бъде поставен във фокуса на вниманието на обществото, по време на икономическа, финансова и социална криза, е ясно, че нарастват въпросите защо се харчат тези пари. Имах вече възможност няколко пъти да кажа, че едно от измеренията на тази помощ, на която разчитам като министър, е да убедим хората, че желанието за модернизирание на българската армия не е приумица на шепа политици или занимание на група генерали.

Това, в някаква степен, недостатъчно разбиране за приноса, за същността на дейността на въоръжените сили, се съчетава и с ниска мотивация. Това е един от основните изводи, които могат да бъдат направени на базата на това социологическо проучване – ниска мотивация вътре в системата на въоръжените сили и намаляващия престиж на военната професия.

Според мен, за да избегнем подобно негативно развитие, да направим всичко възможно, като хора, които са ангажирани в една или друга степен с темата за отбраната, да възстановим привлекателността на военната професия. Наша основна грижа трябва да бъде и да създадем една спокойна атмосфера и на предвидимост, и на спокойствие, в която да работят хората, ангажирани в системата на министерството и на въоръжените сили и да възстановим развитието на отбранителните способности.